

מזהה סטודנט

405171

מזהה מבחן

001000285215

תאריך בחינה

יום שלישי, 15 ביולי 2025

שם קורס

דיני נזיקין

מרצה

פרופ' ר״ך אריה

ניקוד שאלות פתוחות	ציון מבחן מקורי	ציון מבחן מחושב	פקטור	ציון מבחן סופי
82.50	82.50	82.50	10.00	92.50

סיכום

מספר שאלה	ניקוד	ניקוד מירבי
1.1	67.00	80.00
1.2	15.50	20.00

מבחן בדיני נזיקין - תואר ראשון

פרופ' אריה רייך

משך המבחן: 2 שעות

מותר השימוש בכל חומר כולל כלי כתיבה, אבל אסור להיעזר בחברים, לא בוואטסאפ, ולא באינטרנט.

פקודת הנזיקין, חוק הפל"ד וחוק האחריות על מוצרים פגומים נספחים למבחן זה לנוחיותכם.

יש להשיב על כל השאלות.

שאלה מס' 1 (100 נק'):

עובדות המקרה:

לילה אחד, מצאה ניידת משטרה מכונית בוערת המוטלת הפוכה לצד אחד מכבישי הצפון. השוטרים הצליחו במאמץ גדול להוציא את הנהג מהמכונית הבוערת, אבל צוות של מד"א שהגיע למקום נאלץ לקבוע את מותו. בדיקה נוספת העלתה ששם הנהג הוא עמית, הוא היה בן 30 במותו, והוא היה בדרכו הביתה ממקום העבודה.

חקירת המשטרה העלתה את הממצאים הבאים: המכונית התהפכה תוך כדי נסיעה מהירה ועפה אל צדי הכביש. הדלק שבמיכל המכונית התחיל לבעור ובשל כך נשרפה המכונית כליל ועמית נהרג. בוחן התאונות של המשטרה מצא שהמכונית מתוצרת חב' DYB מסין היתה חדשה לגמרי, ונקנתה ע"י עמית בבוקר של התאונה מסוכנות המכוניות "אוטוסין" המייבאת את המכוניות הללו מסין. כמו כן נמצא שהיו פגמים בבלמים של הרכב. עלה חשש שהתאונה נגרמה בשל כך, אבל המשטרה אינה יכולה לחקור במפעל בסין, ולכן קשה לדעת אם היתה התרשלות בייצור הבלמים במפעל. אך ברור שהבלמים היו פגומים. ומצד שני, חקירת המשטרה גם העלתה שעמית סבל מדיכאון קשה בחודשים האחרונים, וחבריו העידו שחששו שהוא ישים קץ לחייו. ואולם אשת המנוח, נורית, מכחישה מכל וכל את הטענה הזו, וטוענת שאין שום סיכוי שעמית התאבד. המשטרה מתקשה לקבוע אם מדובר בתאונה כתוצאה מפגמים בבלמים, או במקרה של התאבדות.

לידיעתך: עמית היה נשוי לנורית, ולהם שני ילדים: שי בן 5 ורחל בת 2. הוא עבד בנתב"ג כקצין ביטחון והרוויח 15,000 שקל לחודש ברוטו (כלומר, לפני מס). נורית עבדה כמורה, והרוויחה 12,000 לחודש ברוטו. למכונית של עמית לא היה ביטוח חובה.

נורית פונה אליך ומבקשת שתייעץ לה לגבי אפשרויות התביעה שעומדות לרשותה כדי לקבל פיצויים בעקבות מה שקרה.

שאלה מס' 1.1 (80 נק'):

מהן עילות התביעה שיכולות לבוא בחשבון כאן לטובת נורית, ילדיה והעוזבון? עליך לנתח את המקרה לפי שני התרחישים האפשריים שעלו מחקירת המשטרה: אחד: התאונה נגרמה בשל פגמים בבלמים; שניים: היא נגרמה בשל התאבדות. יש לנתח את עילות התביעה השונות האפשריות כאן, תוך התייחסות לכל יסודותיהן, ותוך ציון הנתבעים האפשריים בכל אחת מהעוולות וסיכויי התביעה. שימו לב: גם אם אתם סבורים שבאחד התרחישים התביעה צפויה להיכשל בשל בעיה באחד היסודות, עליכם לנתח את כל יסודות העוולות הרלוונטיות ולא להיעצר באותו יסוד בעיית.

תרחיש ראשון - פגם בבלמים

נורית+הילדים+העזבון יכולים לתבוע בכמה מישורים:

1. לפי חוק הפל"ד את קרנית
2. לפי חוק המוצרים הפגומים את "אוטוסין"
3. לפי הפקודה ברשלנות + אחריות מוגברת לפי ס' 38+41 את החברה הסינית BYD.

תרחיש שני - התאבדות

1. לפי חוק הפל"ד את קרנית. **כן מצופה היה שתבחנו האם חוק המוצרים הפגומים יחול במקרה של התאבדות (לא יחול כי קשה להוכיח קש"ס).**
2. לפי הפקודה ברשלנות את החברה הסינית BYD.

פל"ד - תרחיש ראשון

התביעה לא דורשת הוכחת אשם אלא הוכחת **נזקי גוף בתאונת דרכים**. ע"פ ס' 2(א) לחוק הפל"ד. ננתח האם יש כאן "תאונת דרכים" כהגדרתה בחוק לפי שלבי פס"ד עוזרי נ' אררט:

"מאורע" - התהפכות תוך כדי נסיעה מהירה והתלקחות הדלק הם שניהם אירועים מתאומיים ולא מתמשכים (פס"ד שמוליאן+פס"ד עוזר)

"נזק גוף" - מוות מוגדר כנזק גוף לפי ס' 1 לחוק הפל"ד.

"עקב" - קש"ס בין קרות הנזק לבין השימוש ברכב המנועי:

קש"ס עובדתי - אלאמלא השימוש ברכב, היעדר הלבמים בו והתלקחות עמית לא היה מתהפך ונהרג.

קש"ס משפטי - **מבחן הסיכון** הנזק שנגרם הוא בתחום הסיכון שיוצר השימוש הרגיל ברכב, שכן התהפכות רכבים היא כתוצאה מנסיעה מהירה בדרכים שעלולה לגרום למוות וגם התלקחות שלהם. **השכל הישר** אכן תכונות הרכב, בהיותו בנסיעה מהירה וללא בלמים תרמו בפועל לקרות הנזק בכך שהרכב התהפך.

"שימוש" - נסיעה ברכב מוגדרת כשימוש לפי ס' 1 לחוק.

"ברכב מנועי" - מכונית סטנדרטית עונה להגדרה של רכב מנועי לפי ס' 1 לחוק, היא מונעת ע"י כח מנועי, נעה ע"פ היבשה ועיקר יעודה הוא לשמש תחבורה. לפי פס"ד **אטליס** מדובר בכשירות נורמטיבית ולפי תקנה 39א לתקנות התעבורה כל כלי שיכול לנוע מעל 30 קמ"ש כשיר לנוע על הכביש - בעניינינו המכונית נסעה מהר, קל וחומר שהיא כשירה לנוע על הכביש.

"למטרות תחבורה" - נסיעה מהעבודה הביתה עונה להגדרה של למטרות תחבורה. **למעט אם יתברר שהוא נסע רק כדי לצבור מהירות ולהתאבד.**

לאור האמור לעיל, נדמה כי המאורע עונה להגדרה הבסיסית של תאונת דרכים, נמשך בשאר השלבים.

חזקה מרבה - אירוע עקב התפוצצות או התלקחות של הרכב/אחד מרכיביו שהם חיוניים לכושר נסיעתו נחשב כשתאונת דרכים, לעניינינו התקלח מיכל הדלק שבמכוניתו ולכן עומד בחזקה המרבה. **ישום חסר- מיכל הדלק הוא חיוני**

חזקה ממעטת - במקרה זה נאמר שלא רואים אירוע זה כנעשה במכוון ולכן אין חזקה ממעטת.

התביעה תתקבל: יש לנו הוכחה של תאונת דרכים והתביעה תהא מול קרנית. לפי ס' 7(5) לפל"ד מי שנהג ברכב ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח אינו זכאי לפיצויים לפי הפקודה. ס' 7א מותיר לאותו אדם לתבוע את קרנית במקום. וס' 7ב מותיר לתלויים שלו (ילדיו שהם בני 2 ו 5 וטרם הגיעו לגיל 18 ולכן הם תלויים) לתבוע את קרנית. **מצוין**

מדובר בייחוד העילה לפי ס' 8 לחוק הפל"ד ולכן אם תביעה זו תתקבל לא יהיה ניתן לתבוע במקביל את הבעות אלא רק אחרי שהיא תמוצה, תהא הזדמנות לנסות לתבוע לפי הפקודה, כמובן רק על נזקים שכבר לא מוצו.

פל"ד - תרחיש שני

כל ניתוח הגדרת "תאונת הדרכים" הקלאסית עומד בעינו. דיומה של החזקה המרבה.

אולם נדרש דיון **בחזקה הממעטת** - תחילה, ניתן לראות אותו כאחד שעומד בחזקה הממעטת שכן הוא נעשה במכוון כדי לגרום נזק גוף (כדי להתאבד) והוא הצליח. **אולם** הנזק אליו גרם **לא היה** מהמעשה עצמו (סטייה חדה והתהפכות) אלא מהתלקחות הרכב! וזה כתוצאה מהשפעת המעשה על השימוש ברכב המנועי. ולכן החזקה הממעטת לא מתקיימת. **החזקה כן תתקיים, הסענה לסיפא הסעיף היא ד" דחוקה.**

התלויים (אשתו וילדיו) עדיין יכולים לתבוע את קרנית לפי ס' 7ב לחוק הפל"ד.

חוק מוצרים פגומים - תרחיש ראשון

ס' 2 לחוק המוצרים הפגומים מטיל על "היצרן" אחריות על נזקי גוף כל עוד לא מתקיימות ההגנות שבחוק. ננתח:

"יצרן" - לפי ס' 1(2) לחוק, סוכנויות הרכבים "אוסטין" מציגה את עצמה כיבואן של רכבים DYB שמויצרים בחו"ל ולכן עומדות בהגדרה. **גם DYB הם יצרן - עוסקים למטרות מסחריות בייצור מוצרים, קרי, מכוניות.**

"נזק גוף" - מוות הוא נזק גוף לפי ס' 1 לחוק.

"מוצר" - מכונית היא מוצר לפי ס' 1 בהגדרה בחוק.

"פגם" - פגמים בבלמי הרכב עומד בהגדרת ס' 3(א)(1) לחוק. זה יכול להשתמע גם כ"פגם בייצור" וגם כ"פגם בתכנון" (לפי פרשנותו של דניאל מור) אולם אין לנו את הידע כדי לדייק את ההגדרה.

לפי ס' 3(ב) חזקה ראייתית היא שהמוצר היה פגום אם זה מתיישב טוב יותר עם עובדות המקרה (פס"ד פיניציה).

קש"ס - עובדתי: אלמלא הבלמים לא היו פגומים, עמית היה יכול להאט נסיעתו ולא להתהפך עם רכבו.

משפטי: מבחן היסכון כמובן שפגם בבלמים יוצר מתחם סיכון רב של תאונות דרכים קטלניות אליהן נופלת התאונה הנ"ל והמוות של עמית. **מבן השכל הישר** אכן הפגם במוצר מתיישב עם האפשרות לקרות הנזק המדובר, כל אדם בר דעת מבין שפגם בבלמים עלול לגרום תוצאות קטלניות.

האם מתקיימת אחת ההגנות שבס' 4?

(1) הוכחת פגם מאוחר - לא נדון, מבחינתנו לא מתקיים.

(2) אין ידע על שינוי בהתפתחות המדעית בנושא.

(3) המוצר לא יצא משליטה, והיצרן לא נקט שום אמצעים כדי שניח כך.

(4) במקרה הנ"ל, הנפגע לא חשף עצמו לסיכון

התביעה תתקבל. חוק זה לא בא לגרוע מכל זכות אחרת לפי הפקודה כך שניתן יהיה לתבוע לפיו וגם לפי רשלנות + אחריות מוגברת בסעיפים הבאים.

רשלנות - תרחיש ראשון

תביעה כנגד החברה הסינית בגין רשלנות בייצור הבלמים לפי ס' 35 לפקודת הנזיקין. נבחן את כל יסודות העוולה

חובת זהירות לפי ס' 36 לפקודה:

מושגית - האם קיימת חובת זהירות בין סוג האנשים שהנתבע שייך אליהם (חברת ייצור מכוניות) לבין סוג האנשים שהתובע נמנה איתם (נהגים). זהו מבחן צפיות נומרטיבי, והתשובה לכך היא כן. כמובן שהיצרן של רכבים חב בחובת זהירות כלפי צרכני המוצר שלו. אכן שימוש ברכב מייצר סיכון אך **האחריות היצרן היא לדאוג על מתחם מצומצם.** היצרן היא חברה גדולה עליה הצרכן מסתמך בעיקר כשהוא רוכש רכב חדש.

קונקרטי - צפיות טכנית האם הנתבע הספציפי יכל היה לצפות את הנזק הספציפי לתובע הספציפי בנסיבות הספציפיות? לתביעה אין תשובה חד משמעית שכן החברה רחוקה והיא בחו"ל לכן קשה לדעת מה יכל היצרן לדעת ומה לא. **צפיות נורמטיבית** האם האדם הסביר בנסיבות העניין צריך היה לצפות את הנזק? כן, נזק בבלמים הוא נזק חמור, בעיקר כשמדובר בחברה מסחרית שיכול להיות שכעת היא מסכנת מאות אנשים נוספים. כמובן שמדובר במונע הנזק הזול ולכן ראוי להטיל על החברה חובת זהירות גם כדי להגדיל זכויות הצרכן.

התרשלות:

מבחן הסבירות - האם פעולותיה של BYD לא היו כשל האדם הסביר? כאן יש מכשול לדעת מה היו פעולותיה המדויקות של החברה, **אולם** ניתן לטעון כי הפצת רכבים עם פגם מסכן חיים בבלמים היא לא פעולה סבירה. חובה על החברה לפעול כדי לצמצם סיכונים ברכב ושהוא יהיה בטיחותי אחרת הפגמים שלה יהפכו למכת מדינה.

נוסחת הנד (פס"ד חמד, ריבלין) - עלות מניעת הנזק קטנה בהרבה מהמכפלה של עלות הנזק עצמו וסבירות התרחשותו. ולכן מדובר בהתרשלות!

קש"ס לנזק:

קש"ס עובדתי - אלמלא החברה לא הייתה מתרשלת ומפיצה בלמים פגומים ברכביה הרכב לא היה מתהפך ועמית לא היה נהרג.

קש"ס משפטי - מבחן הצפיות האדם הסביר צריך היה לצפות נזק בנסיבות העניין, שכן עליה כפס ייצור גדול לקחת בחשבון פגמים שיש במהלך הייצור ולשאת בתוצאות. **מבחן הסיכון** אכן התוצאה המזיקה של נזקי גוף עד מוות נמצאת במתחם הסיכון כתוצאה מפגם בבלמים שעלול להוביל לתאונות קטלניות כמו בעניינינו. **מבחן השכל הישר** אכן אופי הפעולות של שליחת מכוניות עם בלמים פגומים מבלי לוודא אותן מתיישב עם אפשרות קרות הנזק של התהפכות הרכב מבלי יכולת לעצור אותו וגרימה למוות.

קבלת התביעה מוטלת בספק שכן חסרים הרבה פרטים לעניין טיב פעולותיה ומעשיה של החברה הסינית. כלומר, קיים **קושי בהוכחת התרשלות** מצידה של החברה. לשם כך על התובעה להשתמש בס' 41+38 לפקודת הנזיקין - חובת הראיה לגבי דברים מסוכנים.

רשלנות - תרחיש שני

לא ננתח את כל העוולה מההתחלה אך ניגע בבעיה העיקרית - הוכחת התרשלות וקש"ס.

קיומה של חובת הזהירות עומדת בעינו, אולם אם נתון לנו שמותו של עמית נגרם כתוצאה מעשייתו האישיים כדי להתאבד לא נוכל לקשור את "התרשלותה" של החברה לבין מותו. זה הכל תלוי בפריסת הראיות שלפנינו.

ס' 38 לפקודה

ננתח את יסודות העוולה של דברים מסוכנים.

"דבר מסוכן" (פישמן, אגרנט) - לפי 3 תנאים מצטברים:

1. דבר מסוכן מטבעו - מכונית היא דבר מסוכן מטבעה, הסכנה נובעת מהשימוש הרגיל שנעשה בחפץ ובנסיבות החיצוניות, ולכן ניסעה ולרבות נסיעה על כביש מהיר הופכת אותה לדבר מסוכן. בנוסף **בפישמן** נקבע שחפץ שנתהווה בו פגם במהלך ייצורו שאינו אופייני למוצרים מסוגו והוא מקנה למוצר אופי מסוכן, יהא דבר מסוכן.
2. התכונות של דברים מסוגו זהות - אכן רוב המכוניות בעלי אותן התכונות.
3. התכונות קבועות ולא משתנות מפאת הנסיבות - מכונית היא לא מוצר שמשנה תכונותיו אלא אם זה ע"י התערבות חיצונית. הרכיב מתקיים. נמשיך.

"בעלות הנתבעים" - החברה הסינית היא הייתה הבעלים השמית של הרכב בתור יצרנית שלו.

"מודעות הנתבע לסיכון" - כמובן שחברה לייצור רכבים מודעות לסיכון שהכלי שהיא מייצרת מייצר.

"עזיבה או מסירה של החפץ" - הרכב נמכר לעמית, לכן רכיב זה מתקיים גם כן.

לפי עוולה זו, על החברה הסינית להוכיח שלא התרשלה - אם לא צלחה במשימה, היא תחויב בגין עוולת הרשלנות שנותחה לעיל.

ס' 41 - הדבר מדבר בעד עצמו

גם לפי עוולה זו נוכל להוכיח התרשלותה של החברה. ננתח את יסודותיה:

"אי ידיעת התובע" - עמית רכש רכב חדש באותו יום התאונה, לא הייתה לו דרך לדעת כי הבלמים פגומים.

"שליטה על הנכס" - לפי **אנלגרד** שליטה מוגדרת כאדם אשר בהתחשב בכל הנסיבות בעל הסיכויים הממשיים ביותר כי רצונו שלו יכריע בנוגע למצב של חפץ מסויים. כמובן שהחברה עומדת בהגדרה שכן מדובר ברכב שחדש שנרכש באותו היום, אזי בעלת "השליטה" וההשפעה האחרונה היא החברה.

"סביר שהתרשלו" - אכן מתיישבת בנוחות המסקנה כי החברה התרשלה בייצור הבלמים ועליה גם לשאת בנטל. מדובר ברכב חדש לחלוטין, הציפייה שלא יהיו פגמים כאלה מהותיים.

נדמה כי גם עוולה זו מתקיימת ולכן על החברה להוכיח שלא התרשלה.

אחריות בגין נזק נפשי

לקראת בחינת הפיצויים נוכיח גם כי לאשתו וילדיו מגיע פיצויים בגין נזק נפשי. נבחן לפי **הלכת אלסוחה**:

1. קרבה משפחתית - מדובר בקרובי משפחה מדרגה ראשונה, אישה וילדים.
2. נזק צפוי בנסיבות העניין - אובדן של אבא בגיל כה צעיר ובדרך כה טרגית אכן מקיים נזק צפוי גם לילדים וגם לאלמנתו שהופכת להיות אם יחידנית.
3. קרבה לאירוע - אמנם הם לא היו בזירת האירוע, אמנם נזק נפשי יכול להתרחש גם רק מדיווח ע"י משטרה או קרובים אחרים.
4. נזק נפשי משמעותי - לא הוכח בעניינינו, אך יכול להיות שיתפתח.

נזק נפשי לא הוכח זסופית לפי הלכת אלסוחה.

שאלה מס' 1.2 (20 נק')

איזה פיצויים תוכל נורית וילדיה לקבל בהתאם לאפשרויות השונות שפירטת בשאלה 1 אם התביעה תתקבל? אנא פרטו את ראשי הנזק ואת עקרונות חישוב הפיצויים. אין צורך לעשות חישובים מתמטיים או להציג מספרים סופיים, אלא רק להציב את מרכיבי הנוסחה ולהסביר את עקרונות החישוב. **שימו לב:** אם אתם סבורים שמגיע לעיזבון פיצויים על הפסד השתכרות, תסבירו מדוע, אבל אין צורך לחשב את גובהם. אבל פיצויים על הפסד תמיכה, אם הם מגיעים, צריך להסביר כיצד לחשב.

תחילה משפחתו של עמית צריכה למצות זכויותיו מול המעסיק וביטוח לאומי.

פיצויים שיקבלו דרך כל אחת מהאפשרויות:

כאב וסבל - מוות בשריפה הוא מוות נוראי ויכול להיות שגם ארוך. ככל הנראה יפסק סכום גלובלי שאני מעריך באזור ה 100,000 לפחות.

רכוש - תלוי בחוזה של הרכב של עמית מול חברת הביטוח אך ייתכן ויקבלו החזר חלקי/מלא על אובדן הרכב.

לכל החישובים דלמטה - מכיוון שעמית נפטר החישוב יהיה לפי שיטת הידוע ולא לפי אבדן כושר השתכרו, שכן הוא מת. אז זו תהיה תביעת עיזבון ותלויים.

פיצויים לפי הפלת"ד

ס' 3 לתקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (חישוב לפיצויים בשל נזק שאינו נזק ממון) מקצץ בפיצויים הלא ממוניים (כאב וסבל שציינו לעיל) ב 1% לכל שנה שמלאו למנוח מעל גי 30 - בעניינינו אין לכך השפעה.

אולם ס' 4 לאותו החוק מקצץ לעזבון את התביעה ל 25% מהערך המקסימלי שהיא יכולה להיות (לעניינינו, בערך 25,000).

לנזקי הגוף והידוע (רותם נ' נוף):

תחילה נסכום שתי המשכורות שלהם בניכוי מס, כלומר 27,000 ברוטו ולנכות מזה מס.

מספר הנפשות בבית הן 4 (עמית, אשתו ושתי ילדים) ונוסיף את משק הבית = 5

5 הוא מספר הידוע. נחלק את סכום המשכורות של ההורים ב - 5 ונקרא לתוצאה X.

מכפילים את X במספר הנפשות כך שיצא לנו 4X נכפיל אותה במס' החודשים שיעברו עד הגעת הילד הבכור לגיל 18. לאחר מכן נחשב מחדש את הידה בכך שנפחית את מספר הנפשות ונחלק את סכום השתכרותם של ההורים במספר החדש שזה 4, ונכפיל ב 3, ונכפיל אותו במספר החודשים עד להגעת הילד השני לגיל 18. ולאחר מכן ניקח את סכום ההשתכרות של שניהם, נחלק בשלוש ונכפיל בשתיים ונכפיל במס' החודשים עד גיל הפרישה של האב (67).

ניכוי המס רלוונטי גם לתביעה לפי חוק המוצרים הפגומים.

לפי הרשלנות אותו החישוב יבוצע רק ללא ניכוי מס, כלומר.

27,000 חלקי 5 כפול 4 כפול מס' החודשים ... וכו'.

לכל האמור לעיל - בהנחה ויתאבד

רלוונטי לחישוב הפיצויים לפי הפלת"ד (כי זו עילת התביעה שתתקבל) החישוב לא ישתנה. טענות של א. תורם וכאלה אינן רלוונטיות שכן מדובר באחריות מוחלטת.

